// प्रमाणपत्र //

प्रमाणित करण्यात येते की,

ओहळ रामचंद्र मरीबा, तेरणा शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, उस्मानाबाद यांनी " उस्मानाबाद जिल्ह्यातील विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयातील प्रशासकीय समस्यांचा चिकित्सक अभ्यास" हा शोध प्रबंध एम.फील. पदवी परीक्षा शिक्षणशास्त्र, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांचा एक भाग म्हणून माझ्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केला आहे.

शोध प्रबंधासाठी त्यांनी मिळविलेली माहिती ही मूळ स्वरुपात असून उपलब्ध साधनांच्या द्वारे मिळविलेली आहे.

स्थळ : बार्शी.

दिनांक: ३०/७/१९९७

Landage C N

[प्रा. डॉ. लांडगे चं. ना]

शिक्षण महाविद्यालय,
बार्शी जि. सोलापूर.

प्राचार्य
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,
बार्शी जि. सोलापूर

: ऋण-निर्देश :

आपण एखादे काम पूर्ण करण्याचा संकल्प केला की, असा आपला संकल्प पुरा झाला म्हणजे सुखद आनंद होतो, तो आगळा आणि अतीव गोड असतो.

"उस्मानाबाद जिल्ह्यातील विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयातील प्रशासकीय समस्यांचा चिकित्सक अभ्यास" हा शोध प्रबंध पूर्ण करून सादर करताना मला आनंद होत आहे. प्रस्तुत शोध प्रबंधाचा विषय आजच्या बदलणाऱ्या शैक्षणिक परीवर्तनशील काळाशी अनुरूप व निगडीत आहे. अशा चिकित्सक अभ्यासाची काळाची गरज आहे. प्रारंभी वाटले की, हा प्रकल्प साधा सोपा आहे पण चिकित्सक दृष्टया जस जसे अध्यायन करु लागलो तस-तसा विषयाचा विस्तार आणि व्याप्ती खूपच विशाल असल्याचे जाणवले परंतू कांही ही असले तरी माघार नाही आता पुढेच पाऊल या निश्चयाने संकल्पित कार्यसिध्दीचा पाठपुरावा करण्याचे मनोमन ठरवून अंग झटकुन कामास लागलो.

माझ्या या चिकित्सक अध्ययन कार्यात मार्गदर्शक प्रा. डॉ. लांडगे चं. ना. यांनी अचूक, सखोल, कौशल्यपूर्ण व मोलाचे मार्गदर्शन केले त्यांचा मी शतशः ऋणी आहे.

बार्शी येथील शिक्षण महाविद्यालयाचे प्राचार्य चंद्रकांत मोरे, प्रा. आर. एन. इंगोले, डॉ. टी. बी. पाटील प्रा. डॉ. एम. ए. गायकवाड तसेच उस्मानाबाद येथील तेरणा शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाचे प्राचार्य बोराडे, तेरणा अध्यापक विद्यालयाचे प्राचार्य भालचंद्र हुच्चे प्रा. अंबादास वर्देकर, प्रा. रघुनाथराव सुभेदार व बी. एड्. कॉलेजच्या ग्रंथपाल सौ. कदम

यांनी वेळोवेळी बहुमोल मार्गदर्शन व सहकार्य केले, मी त्यांचा आभारी आहे.

तसेच उस्मानाबाद येथील तेरणा पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्टचे प्रशासकीय अधिकारी, अध्यापक विद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापक, प्रशिक्षणार्थी यांचे सहकार्य लाभलेले आहे. त्यांचा ही आभारी आहे.

माझ्या या शोध प्रबंधाचे टंकलेखन श्री. सुरेश क्षिरसागर [शितल टाईपरायटिंग इन्स्टिट्यूट, बार्शी] यांनी करून दिले, त्याबद्दल त्यांचा मी आभारी आहे. झेरॉक्सचे काम "श्री" झेरॉक्स यांनी वेळेवर करून दिले, मुखपृष्ठाचे काम श्री. संदीप मठपती तसेच या शोध प्रबंधाचे बाईडिंगचे काम श्री. राज प्रिंटींग प्रेस, बार्शी यांनी उत्कृष्ठ व आकर्षक करून दिल्याबद्दल मी त्यांचा ऋणी आहे.

* अभ्यासक

[signature]

ओहळ रामचंद्र मरीबा.

दिनांक: ३०/ ७/१९९८.

==================

// अनुक्रमणिका //

प्रकरण क्रमांक		प्रकरणाचे नांव	पृष्ठ क्रमांक
०१.	**	अभ्यास विषयाची ओळख	०१ ते १६
	१.१	विषय प्रवेश	०२
	१.२	विषयाचे महत्व	०३
	१.३	शिक्षक प्रशिक्षणाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.	०५
	१.४	स्वातंत्र्य पूर्व काळ	०७
	१.५	अध्यापक प्रशिक्षणाची आजवरची वाटचाल.	०९
	१.६	शिक्षक प्रशिक्षणाची आवश्यकता	१०
	१.७	शिक्षक प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे	१२
	१.८	शिक्षक प्रशिक्षणाची परिस्थिती	१६
०२.	**	अभ्यासाचा विषय	१९ ते ३२
	२.१	संशोधनाचे महत्व	१९
	२.२	संशोधनाची गरज	२३
	२.३	संशोधनाचे शीर्षक	२६
	२.४	संशोधनाची उद्दिष्टे	२८
	२.५	संशोधनाची व्याप्ती	२९
	२.६	संशोधनाच्या मर्यादा	३०
	२.७	संशोधनाचे कार्यक्षेत्र	३१

प्रकरण क्रमांक		प्रकरण नांव	पृष्ठ क्रमांक
०२	२.८	संशोधन विषयातील संज्ञाचा अर्थ	३२
०३	**	संबंधीत विषयावरील संशोधन	३८ ते ७४
	३.१	प्रास्ताविक	३८
	३.२	संबंधीत संशोधनाचा अभ्यास	३९ ते ५७
०४	**	संशोधनाची रुपरेषा	
	४.१	प्रास्ताविक	६१
	४.२	संशोधनाची कार्यपध्दती	६२
	४.३	संशोधनात वापरलेली साधने	६४
	४.४	संशोधन विषयासाठी नमुना निवड	७१
	४.५	संशोधनाच्या माहितीचा उद्‌गम.	७३
	४.६	अभ्यासकाला आलेले अनुभव	७४
०५	**	उस्मानाबाद जिल्हा सर्वांगीण माहिती	७९ ते ८८
	५.१	भौगोलिक स्थिती	७९
	५.२	आर्थिक स्थिती	८०
	५.३	सामाजिक स्थिती	८३
	५.४	ऐतिहासिक महत्व	८४
	५.५	सांस्कृतिक महत्व	८६
	५.६	शैक्षणिक प्रगती.	८७
०६	**	संकलित माहितीचे विश्लेषण व अर्थ	९५ ते १२२

प्रकरण क्रमांक		प्रकरणाचे नांव	पृष्ठ क्रमांक
	६.१	प्रास्ताविक	९५
	६.२	प्रश्नावलीच्या द्वारे मिळालेल्या माहितीचे विश्लेषण व अर्थ निर्वचन.	९७
	६.३	प्राचार्य प्रश्नावली तपशील प्राध्यापक प्रश्नावली तपशील	११०
	६.४	मुलाखती द्वारे मिळालेल्या माहितीचे विश्लेषण व अर्थ निर्वचन.	१२९ ते १३३
		१] प्राचार्य मुलाखती	१२९
		२] प्राध्यापक मुलाखती	१३०
		३] प्रशिक्षणार्थी मुलाखती.	
०७	**	संशोधनाचा सारांश	१३६ ते १५५
	७.१	संशोधनाचा सारांश	१३६
	७.२	संकलित माहितीचे निष्कर्ष	१३८
	७.३	प्रतिसादक प्राचार्यांच्या माहितीच्या आधारे काढलेले निष्कर्ष.	१४६
	७.४	प्रतिसादक प्राध्यापकांच्या माहितीच्या आधारे काढलेले निष्कर्ष.	१४९
	७.५	सुचना / शिफारशी	१५३
	७.६	पुढील संशोधनासाठी विषय	१५५

प्रकरण क्रमांक	प्रकरणाचे नांव	पृष्ठ क्रमांक
* परिशिष्ट - १ ले .-		
	प्राचार्य, प्राध्यापक आणि प्रशिक्षणार्थी-ना पाठविलेले विनंतीपत्र.	१५७
* परिशिष्ट - २ रे :-		
	१] प्रशिक्षणार्थीसाठी प्रश्नावली	१६०
	२] प्राचार्यांसाठी प्रश्नावली	१६९
	३] प्राध्यापकांसाठी प्रश्नावली	१७३
* परिशिष्ट - ३ रे :-		
	१] प्राचार्य मुलाखात	१७९
	२] प्राध्यापक मुलाखात	१८१
	३] प्रशिक्षणार्थी मुलाखात	१८४

// कोष्टकांची यादी //

अ.नं.	कोष्टक	शीर्षक	पृष्ठ क्रमांक
०१]	६.१	माहिती भरुन मिळालेल्या मिळालेल्या प्रश्नावल्यांचा तपशील.	९८
०२]	६.२	प्रतिसादक प्रशिक्षणार्थींच्या विश्राम कक्ष माहिती.	१००
०३]	६.३	प्राचार्य प्रश्नावली तपशील	११०.
०४]	६.४	प्राचार्य व्यावसायिक व शैक्षणिक तपशील	१११
०५]	६.५	प्रतिसादक प्राचार्यांच्या पदवी पदव्युत्तर विषयाचे वर्गीकरण	११२
०६]	६.६	प्रतिसादक प्राचार्यांचे अनुभवावरुन वर्गीकरण.	११३
०७]	६.७	अध्यापक विद्यालयातील प्राध्यापकांकडून भरुन आलेल्या प्रश्नावलींचा तपशील.	११८
०८]	६.८	प्रतिसादक प्राध्यापकांच्या पदवी विषयाचे वर्गीकरण.	११९
०९]	६.९	प्राध्यापकांचे अध्यापन अनुभवाचे वर्गीकरण.	१२०
१०]	६.१०	प्राध्यापक मुलाखत, प्रतिसाद	१३१
११]	६.११	मुलाखती घेतलेल्या प्राध्यापकांच्या अनुभवानुसार केलेले वर्गीकरण.	१३२

// नकाशे //

अ.नं.	शीर्षक	पृष्ठ क्रमांक
०१]	उस्मानाबाद जिल्ह्यातील अध्यापक विद्यालये दर्शविणारा नकाशा.	
०२]	उस्मानाबाद जिल्हा प्रमुख रस्ते व लोहमार्ग दर्शविणारा नकाशा.	७७

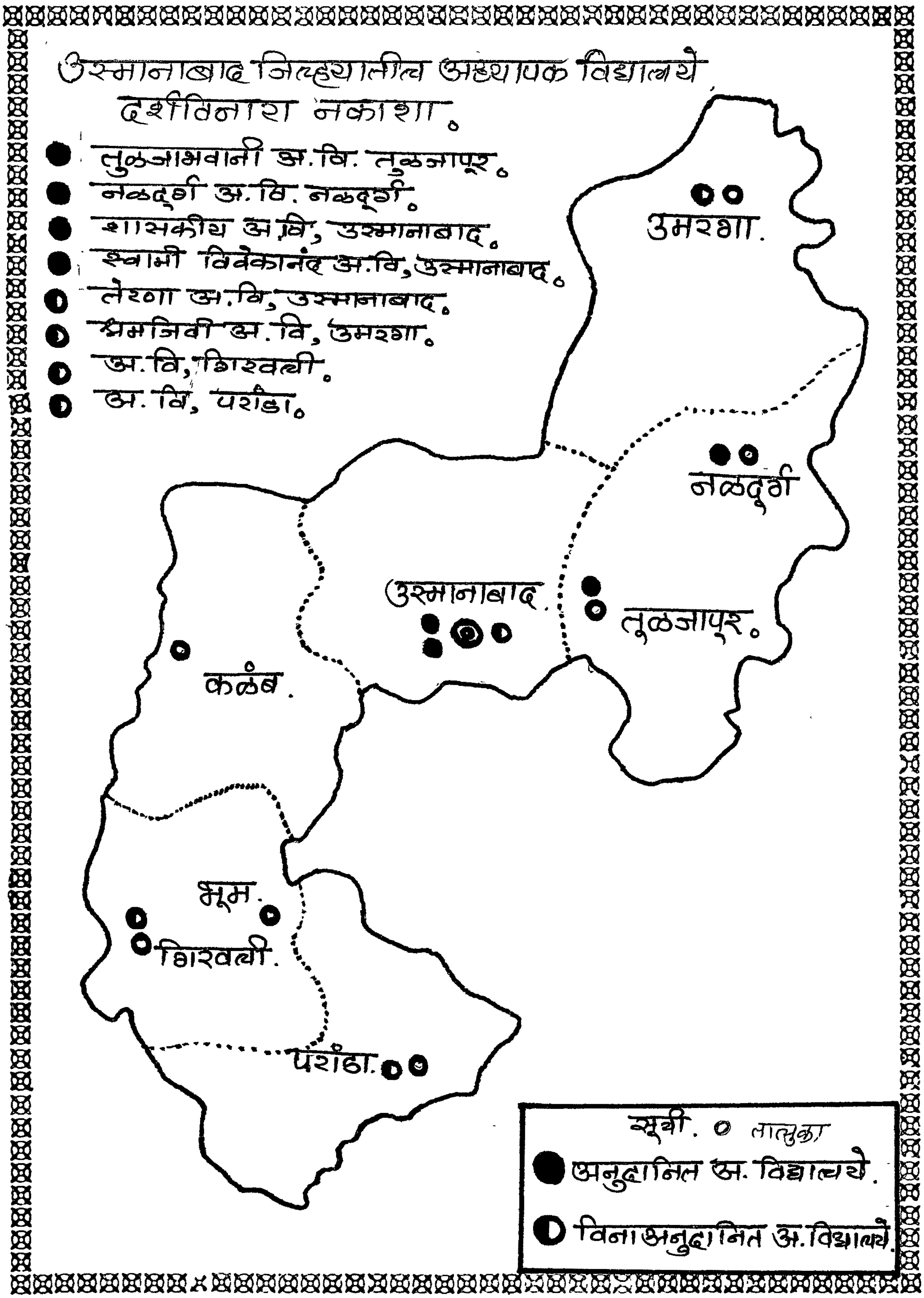
उस्मानाबाद जिल्ह्यातील अध्यापक विद्यालये
दर्शविणारा नकाशा.
● तुळजाभवानी अ.वि. तुळजापूर.
● नळदुर्ग अ.वि. नळदुर्ग.
● शासकीय अ.वि, उस्मानाबाद.
● स्वामी विवेकानंद अ.वि, उस्मानाबाद.
◐ तेरणा अ.वि, उस्मानाबाद.
◐ श्रमजिवी अ.वि, उमरगा.
◐ अ.वि, शिरवळी.
◐ अ.वि, परांडा.
उमरगा.
नळदुर्ग
उस्मानाबाद.
तुळजापूर.
कळंब.
भूम.
शिरवळी.
परांडा.
सूची. o तालुका
● अनुदानित अ. विद्यालये.
◐ विनाअनुदानित अ.विद्यालये.

// प्रकरण पहिले //

१०१ विषय प्रवेश.

१.२ विषयाचे महत्व.

१०३ शिक्षक प्रशिक्षणाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

अ] प्राचीन भारतीय शिक्षण पध्दती.

१.४ स्वातंत्र्यपूर्व काळ

१.५ अध्यापक प्रशिक्षणाची आजवरची स्थिती

१०६ शिक्षक प्रशिक्षणाची आवश्यकता आजचा शिक्षक आणि शिक्षण प्रक्रिया.

१.७ शिक्षक प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे

१०८ शिक्षक प्रशिक्षणाची परिस्थिती

* संदर्भ सुची *